

Statlig förvaltning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 32 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden avseende bl.a. myndigheters service, IT i förvaltningen, tillsättning av högre statliga tjänster, opinionsbildande myndigheter och öppenhet i förvaltning. Vissa motioner behandlas förhållandevis översiktligt mot bakgrund av att utskottet våren 2003 utförligt behandlat de aktuella frågeställningarna.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden. I betänkandet finns nio reservationer. Av dessa avser en tillsättningen av högre statliga tjänster. Bakom denna reservation står utskottets samtliga m-, fp-, kd-, c- och mp-ledamöter.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Myndigheters service, m.m.....	7
Motioner.....	7
Bakgrund.....	8
Utskottets ställningstagande.....	11
IT i förvaltningen.....	12
Motionerna.....	12
Bakgrund.....	13
Utskottets ställningstagande.....	16
Tillsättning av högre statliga tjänster.....	17
Motioner.....	17
Tidigare behandling.....	17
Utskottets ställningstagande.....	18
Opinionsbildande myndigheter.....	18
Motioner.....	18
Tidigare behandling.....	19
Utskottets ställningstagande.....	19
Öppenhet i förvaltningen.....	19
Motion.....	19
Bakgrund.....	19
Utskottets ställningstagande.....	20
Kompetenshöjande insatser avseende vissa grupper i befolkningen.....	20
Motioner.....	20
Bakgrund.....	21
Utskottets ställningstagande.....	23
Alkoholfri representation.....	24
Motion.....	24
Tidigare behandling.....	24
Utskottets ställningstagande.....	25
Porrfri miljö.....	25
Motion.....	25
Bakgrund.....	25
Utskottets ställningstagande.....	25
Användandet av statsflygplan.....	26
Motion.....	26
Bakgrund.....	26
Utskottets ställningstagande.....	28
Reservationer.....	29
1. Dröjsmål hos myndigheter, punkt 1 (m, fp, kd, c).....	29
2. Bemötandefrågor, punkt 2 (m, fp, kd, c).....	30
3. Regelförenkling, punkt 3 (m, fp, kd, c).....	30
4. IT i förvaltningen, punkt 4 (m).....	31
5. Tillsättning av högre statliga tjänster, punkt 5 (m, fp, kd, c, mp).....	32

6. Opinionsbildande myndigheter, punkt 6 (m, fp, kd, c).....	32
7. Öppenhet i förvaltningen, punkt 7 (v, mp).....	33
8. HBT-kompetens inom offentlig sektor, punkt 8 (fp, v, c, mp).....	34
9. Alkoholfri representation, punkt 10 (mp).....	34
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	36
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Dröjsmål hos myndigheter

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K216, 2003/04:K246, 2003/04:K385 yrkande 4, 2003/04:N329 yrkande 19, 2003/04:N346 yrkande 14 och 2003/04:N412 yrkande 16.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Bemötandefrågor

Riksdagen avslår motion 2003/04:So497 yrkande 1.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. Regelförenkling

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K351 och 2003/04:K385 yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

4. IT i förvaltningen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K307, 2003/04:T474 yrkandena 7, 8 och 10–12 och 2003/04:N248 yrkande 15.

Reservation 4 (m)

5. Tillsättning av högre statliga tjänster

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K271 yrkande 19, 2003/04:K289 yrkande 5 och 2003/04:K385 yrkande 3.

Reservation 5 (m, fp, kd, c, mp)

6. Opinionsbildande myndigheter

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K248 och 2003/04:K433.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

7. Öppenhet i förvaltningen

Riksdagen avslår motion 2003/04:K319 yrkandena 1 och 3.

Reservation 7 (v, mp)

8. HBT-kompetens inom offentlig sektor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K390 yrkande 5, 2003/04:K402 yrkande 5 och 2003/04:K418 yrkande 24.

Reservation 8 (fp, v, c, mp)

9. Kunskap om sexhandeln

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ub387 yrkande 2.

10. Alkoholfri representation

Riksdagen avslår motion 2003/04:So645 yrkande 9.

Reservation 9 (mp)

11. Porrfri miljö

Riksdagen avslår motion 2003/04:K362 yrkandena 2 och 3.

12. Användandet av statsflygplan

Riksdagen avslår motion 2003/04:K202.

Stockholm den 16 mars 2004

På konstitutionsutskottets vägnar

Gunnar Hökmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Hökmark (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Helena Bargholtz (fp), Pär Axel Sahlberg (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Mats Berglind (s), Henrik S Järrel (m), Anders Bengtsson (s), Tobias Krantz (fp), Helene Petersson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Billy Gustafsson (s), Gustav Fridolin (mp), Tuve Skånberg (kd) och Åsa Torstensson (c).

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 32 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2003 om statlig förvaltning. Motionerna avser dröjsmål hos myndigheter, bemötandefrågor, regelförenkling, IT i förvaltningen, tillsättning av högre statliga tjänster, opinionsbildande myndigheter, öppenhet i förvaltningen, HBT-kompetens i offentlig sektor, kunskap om sexhandeln, alkoholfri representation och porrfri miljö.

Motionerna är förtecknade i en bilaga till betänkandet.

Vissa motionsyrkanden har samma innebörd som motioner som våren 2003 fick en utförlig behandling i utskottets betänkande 2002/03:KU23 Statlig förvaltning. Dessa motionsyrkanden har denna gång fått en förenklad behandling.

Utskottets överväganden

Myndigheters service, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om myndigheters handläggningstider och dröjsmål. Utskottet avstyrker även ett motionsyrkande om riktlinjer i förvaltningslagen för bemötande och motionsyrkanden gällande regelförenklingsarbete.

Jämför reservationerna 1 (m, fp, kd, c), 2 (m, fp, kd, c) och 3 (m, fp, kd, c).

Motioner

Flera motioner tar upp frågan om handläggningstider och dröjsmål hos myndigheterna. I motion 2003/04:K216 av Carl-Axel Johansson (m) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det bör införas möjlighet till utdömmande av sanktionsavgift vid trots mot förvaltningsprocessen. I dag kan en myndighet förhålla processen genom att låta bli att utan dröjsmål översända handlingar och överklaganden till högre rättsinstans. I motion 2003/04:K246 av Eva Flyborg (fp) föreslås att riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till ett system med straffavgifter för myndigheter om dessa inte korrigerar sina egna misstag inom en angiven tidrymd. Enligt motionären finns det tecken som tyder på att vissa myndigheter tar alltför lätt på uppgiften att korrigera sina egna misstag. I motion 2003/04:K385 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) yrkande 4 anfördes att det i en rättsstat är viktigt att medel står till buds som garanterar den enskilde rätt till en säker och snabb handläggning av ett ärende, särskilt vad gäller fall av myndighetsutövning mot enskild. Enligt motionärerna är handläggningstiderna hos svenska myndigheter ibland oacceptabelt långa, och de föreslår att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lag om dröjsmålstanan. I motion 2003/04:N329 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att myndigheter skall ha samma svarstid som företagare. I motion 2003/04:N346 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkande 14 anfördes att många företagare upplever att myndigheterna har dålig service och inte finns tillgängliga när de behövs och att det kan ta orimligt lång tid att få ett ärende avgjort hos en myndighet. Motionärerna föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anfördes om att underlätta företagens kontakter med myndigheterna. Även i motion 2003/04:N412 av Alf Svensson m.fl. (kd) framförs ett yrkande av samma innebörd (yrkande 16).

I motion 2003/04:So497 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 1 föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i förvaltningslagen kring bemötandefrågor. I motionen anförs att människor med funktionshinder i varierande grad möter svårigheter vid sitt deltagande i samhällslivet. Många medborgare känner sig kränkta i kontakten med myndigheter då de inte bemöts med respekt och förståelse. Genom tillägg i förvaltningslagen bör införas riktlinjer för bemötandet av medborgare.

I motion 2003/04:K385 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) uppges att många människor inte känner till lagstiftningen och inte heller vet vart de skall vända sig för att få svar på sina frågor. De byråkratiska reglerna måste ses över och förenklas, och de kunskaper och den kompetens som finns vad gäller lättläst och lättförståelig svenska måste ses över och förenklas. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande till regeringen om vad som anförs i motionen om regel-förenklingar och läsförståelse (yrkande 1). I samma motion anförs även att en enskild ibland kan drabbas på ett sådant sätt av formella regler och lagstiftning att det knappast varit i överensstämmelse med syftet bakom regelverken eller lagen, och det skulle behövas någon form av återkoppling mellan de verksställande tjänstemännen och de som formulerat regelverk eller lagar på ett område. Mot denna bakgrund föreslås i motionen ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som kan minimera riskerna för att den enskilde skall drabbas av orimliga konsekvenser av formella regelverk (yrkande 2). I motion 2003/04:K351 av Allan Widman m.fl. (fp) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att kommittéförordningen kompletteras så att samtliga offentliga utredningar i sina betänkanden tvingas att ange vilka avregleringar som är möjliga på det aktuella området och att nya regleringar endast kan accepteras om existerande regler föreslås avskaffas i minst motsvarande mån.

Bakgrund

Handläggningstider och dröjsmål

Konstitutionsutskottet behandlade i april 2003 tre motioner (två kd, en c) som gällde handläggningstider och dröjsmål hos myndigheter (bet. 2002/03: K U 2 3). Utskottet noterade därvid att riksdagen under det pågående riksmötet hade riktat ett tillkännagivande till regeringen om att det bör sättas upp en bestämd tid inom vilken myndigheterna måste ha svarat eller handlagt ett ärende om företagsstart. Utskottet noterade också att olika myndigheter inom ramen för det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet, *En förvaltning i demokratins tjänst* (Justitiedepartementet 2000), ställt ut löften i form av serviceåtaganden till medborgarna och företagen om vad de kan förvänta sig eller kräva när det gäller t.ex. handläggningstider. En generell reglering skulle enligt utskottet riskera att försvåra anpassningen till enskilda myndigheters förutsättningar. Mot den bakgrunden vidhöll utskottet sin tidigare

uppfattning att det inte hade visat sig föreligga ett generellt behov av att införa rätt till dröjsmålstalan eller ett system med tidsgränser för myndighets svar. Motionerna avstyrktes. Reservation avgavs av m, fp, kd och c.

Bemötandefrågor

I betänkande 2002/03:KU23 behandlade konstitutionsutskottet en motion (c) avseende ändring i förvaltningslagen (1986:223) innebärande att lagen skulle förses med riktlinjer för bemötandet av medborgare. Utskottet avstyrkte motionen. Utskottet menade att det vid eventuella brister i myndigheters bemötande och service gentemot allmänheten torde vara mer effektivt att inom förvaltningen motverka dessa genom utbildning och andra åtgärder än att göra ändringar i förvaltningslagen. I betänkandet framhöll utskottet även att funktionsnedsättning enligt utskottets mening inte får utgöra ett hinder för att ta del av myndighetsinformation och kommunicera med myndigheter och att det var av stor vikt att myndigheterna arbetar aktivt med att göra sin verksamhet tillgänglig. Utskottet betonade de nationella målen i handikappolitiken samt instämde i utgångspunkterna för de riktlinjer för en tillgängligare statsförvaltning som under våren 2003 höll på att tas fram av Handikappombudsmannen på uppdrag av regeringen.

Handikappombudsmannen presenterade de fastställda riktlinjerna våren 2003. Riktlinjerna berör bl.a. myndigheternas information och kommunikation, lokal och kontorsutrustning samt personalpolicy. De handlar också om hur myndigheterna kan arbeta för att bli tillgängliga.

I skrivelse 2002/03:25 Uppföljning av den Nationella handlingsplanen för handikappolitiken redogjorde regeringen för hur arbetet med att genomföra den nationella handlingsplanen för handikappolitiken utvecklats sedan i maj 2000 då riksdagen beslutade att anta handlingsplanen. I skrivelsen, som behandlades av socialutskottet under hösten 2003 (bet. 2003/04:SoU2), anförde regeringen att den som ett av tre prioriterade arbetsområden inom handikappolitiken har att arbeta för ett bättre bemötande.

Vad gäller bemötandet menade regeringen att det påverkas bl.a. av kompetens, förhållningssätt, kunskap, värderingar och förekomst av samsyn kring olika frågor. Enligt skrivelsen har Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) fått i uppdrag att verka för ökad kompetens om bemötande av personer med funktionshinder. Arbetet med att utveckla det nationella programmet för kompetensutveckling har pågått i olika processer och är slutfört. Programmet vänder sig till politiker och anställda inom offentlig sektor som i sitt arbete möter kvinnor och män med funktionshinder. Vidare har Sisus tagit fram en informationsskrift om arbetet som också klargör begreppet bemötande. Skriften har spritts i första hand till offentligt anställda, chefer och förtroendevalda. Tillsammans med Statens kvalitets- och kompetensråd har Sisus påbörjat arbetet med att utforma ett utbildningsunderlag för statsförvaltningarna i handikappolitiska frågor

I regeringens skrivelse angavs också att riksdagen, på förslag från regeringen, i syfte att stimulera kompetensutveckling av personal inom olika samhällsområden i frågor som rör bemötande av kvinnor och män med funktionshinder under en treårsperiod – 2001 t.o.m. 2003 – avsatt 14 miljoner kronor i projektmedel per budgetår.

I skrivelsen anförde regeringen även att den anser att det programarbete som bedrivits bör ge goda förutsättningar för det fortsatta arbetet med kompetensutveckling av personal inom olika samhällsområden i syfte att kvinnor och män med funktionshinder skall bli bemötta med respekt och värdighet utan att diskrimineras.

Regelförenkling

I betänkande 2002/03:KU23 behandlade utskottet även en motion (fp) avseende regelförenkling. Utskottet noterade att riksdagen under det pågående riksmötet riktat ett tillkännagivande till regeringen om behovet av att intensifiera regelförenklingsarbetet avseende företagande. Vidare konstaterade utskottet att det inom Regeringskansliet pågår ett löpande arbete med att förenkla regler, och enligt utskottets mening behövdes inte något nytt uttalande av riksdagen för att fästa regeringens uppmärksamhet på behovet av regelförenklingar mer allmänt. Utskottet avstyrkte motionen.

I februari 2004 överlämnade Utredningen om en översyn av verksförordningen betänkandet *Från verksförordning till myndighetsförordning* (SOU 2004:23) till regeringen. Utredningens uppdrag var att, mot bakgrund av de förvaltningspolitiska riktlinjerna (prop. 1997/98:136, bet. 1997/98:KU31, rskr. 1997/98:294), utarbeta förslag till en ny verksförordning (dir. 2001:117). I betänkandet föreslår utredningen bl.a. en ny förordning om konsekvensanalys vid regelgivning. Förordningen innehåller checklista vid konsekvensanalyser samt bestämmelse om att myndigheterna fortlöpande skall följa upp kostnadsmässiga och andra konsekvenser av föreskrifter och allmänna råd. Har förutsättningarna för regleringen ändrats skall en omprövning ske (s. 297 f.).

Utredningen gör även bedömningen att det är viktigt att det förs en löpande dialog mellan ansvarigt departement och myndigheten om kraven på återrapportering och att kraven, med utgångspunkt i vad som kommer fram i dialogen, anpassas efter myndighetens verksamhet och begränsas till uppgifter som verkligen behövs för att bedöma effektivitet, måluppfyllelse och utveckling av verksamheten (s. 174).

I fråga om Statens offentliga utredningar kan nämnas att samtliga kommittédirektiv skall gemensamberedas med Näringsdepartementets Simplex-enhet (Statsrådsberedningens PM 1997:4, reviderad 2002-02-06), som är en särskild funktion inom Regeringskansliet som ansvarar för regelförenklingsarbetet ur ett småföretagarperspektiv. Vid granskningen av kommittédirektiv identifierar Simplex vilka utredningar som bör göra en särskild konsekvensanalys. För dessa utredningar anges i direktiven att analysen skall göras i

samråd med Näringslivets Regelnämnd. Under 2002 angavs detta i 15 kommittédirektiv (skr. 2003/04:8 s. 13 f.). Vidare skall kommittéerna enligt 15 § kommittéförordningen (1998:1474) bl.a. ange i sina betänkanden om lämnade förslag har betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags. I den av Statsrådsberedningen utgivna Kommittéhandboken (Ds 2000:1 s. 71 f.) redovisas Simplexförordningens checklista och det slås fast att checklistan för konsekvensanalyser är avsedd att gälla för kommittéer och utredningar. Vidare anges att analysen skall redovisas i kommittéernas betänkanden.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller handläggningstider och dröjsmålstan anser utskottet att en generell reglering skulle riskera att försvåra anpassningen till enskilda myndigheters förutsättningar. Utskottet har tidigare noterat att det inom ramen för det förvaltningspolitiska programmet pågår arbete med att utveckla myndigheters service gentemot medborgarna. Det har enligt utskottets mening hittills inte framkommit något som föranleder utskottet att ändra sin tidigare uppfattning avseende handläggningstider och dröjsmålstan. Motionerna 2003/04:K216 (m), 2003/04:K246 (fp), 2003/04:K385 (kd) yrkande 4, 2003/04:N329 (c) yrkande 19, 2003/04:N346 (kd) yrkande 14 och 2003/04:N412 (kd) yrkande 16 avstyrks därför.

Vad gäller bemötande är det enligt utskottets mening av stor vikt med ett långsiktigt och kontinuerligt kompetensutvecklingsarbete inom förvaltningar och för deras personal. Det är inte acceptabelt att personer med funktionshinder blir dåligt bemötta i sina kontakter med olika offentliga instanser; funktionsnedsättning får enligt utskottets mening inte utgöra ett hinder vid kontakt med myndigheter. Utskottet vill härvidlag betona de nationella målen i handikappolitiken och de riktlinjer för en tillgängligare statsförvaltning som tagits fram av Handikappombudsmannen. Utskottet utgår som tidigare från att regeringen, mot bakgrund av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, delar utskottets uppfattning. Mot denna bakgrund är det tills vidare enligt utskottets mening inte nödvändigt med något sådant tillkännagivande som begärs i motion 2003/04:So497 (c) yrkande 1.

Vad gäller regelförenklaringsarbetet konstaterar utskottet att det pågår ett omfattande och löpande arbete inom Regeringskansliet. Vidare har en utredning nyligen överlämnat ett betänkande till regeringen som innehåller förslag på nya bestämmelser om bl.a. konsekvensanalyser samt betonat behovet av löpande dialog mellan ansvarigt departement och myndighet om återrapporteringskrav. I fråga om Statens offentliga utredningar konstaterar utskottet att, enligt gällande ordning, samtliga kommittédirektiv skall beredas gemensamt med Simplexenheten och att alla kommittéer och utredningar måste genomföra konsekvensanalyser i enlighet med Simplexförordningen. Något uttalande av riksdagen för att fästa regeringens uppmärksamhet på behovet av regel-

förenklingar är mot denna bakgrund, enligt utskottets mening, inte nödvändigt. Motionerna 2003/04:K351 (fp) och 2003/04:K385 (kd) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

IT i förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till bl.a. åtgärder som regeringen redan har vidtagit motioner om den statliga förvaltningens utveckling avseende informationstekniken.

Jämför reservation 4 (m).

Motionerna

I motion 2003/04:K307 av Elina Linna m.fl. (v) anføres att det är positivt med modern teknik som Internet och att de flesta myndigheter i dag har hemsidor, men att det samtidigt är viktigt att all samhällsinformation utformas så att den inte undantar människor som saknar tillgång till datorer, inte kan hantera datorer eller som saknar språkkunskaper. Motionärerna anser därför att regeringen bör se över myndigheternas utbud av informationsmaterial.

I motion 2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c) diskuteras utvecklad offentlig service via Internet. I motionen anføres att den offentliga servicen via Internet spelar en mycket viktig roll och att offentliga institutioner bör vara föregångare i användningen av ny teknik för att förbättra kontakten med medborgarna. Enligt Centerpartiet har regeringen valt en onödigt passiv hållning i arbetet med att utveckla den offentliga servicen med intelligenta tjänster via Internet. Motionärerna anser att regeringen bör ta initiativ för att underlätta för myndigheterna att erbjuda digitala tjänster och begär att myndigheterna senast den 1 januari 2006 erbjuder samtliga tjänster som intelligenta tjänster (yrkande 7). Det bör ankomma på regeringen att ge erforderliga uppdrag åt myndigheterna och tillskjuta medel inom ramen för utgiftsområdena för att förverkliga idén om en enda myndighetskontakt som samordnar medborgarnas kontakter med olika myndigheter (yrkande 8). Samtidigt har statsförvaltningen ett särskilt stort ansvar för att minska den digitala klyftan mellan medborgare. Det är därför avgörande att de intelligenta tjänsterna är användarvänliga. Myndigheters IT-baserade information bör alltid utgå från användarnas, dvs. medborgarnas, situation. Regeringen bör i regleringsbrevet till myndigheterna lägga in ett uppdrag att se över hur väl olika grupper – i motionen nämns som exempel funktionshindrade och äldre – har tillgång till myndigheternas IT-baserade information (yrkande 10). Vidare begär motionärerna att regeringen tar initiativ för att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra IT-utvecklingen inom den offentliga sektorn (yrkande 11). För att alla medborgare skall ges möjlighet att ta del av IT-samhället bör enligt mo-

tionärerna projektet med medborgarterminaler, som bedrivits av sju myndigheter sedan 1999 i försök att överbrygga IT-klyftan, inte avvecklas utan drivas vidare (yrkande 12).

I motion 2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs att regeringen lägger fram förslag för att förbättra möjligheterna för företag att använda modern informations- och kommunikationsteknik i kontakterna med myndigheter (yrkande 15). I motionen anförs att sådana formkrav som förhindrar elektronisk kommunikation måste undanröjas i möjligaste mån och så snabbt som möjligt.

Bakgrund

I propositionen Ett informations samhäll för alla (prop. 1999/2000:86), som antogs av riksdagen 2000 (bet. 1999/2000:TU9, rskr. 1999/2000:256), lade regeringen fast att den statliga förvaltningen skall vara ett föredöme som aktiv användare av informationsteknik i den egna verksamheten och i samverkan med företag och medborgare.

Sedan den 1 juli 2003 är enligt 5 § förvaltningslagen (1986:223) myndigheterna skyldiga att se till att medborgarna kan kommunicera med dem med hjälp av telefax och e-post.

24-timmarsmyndigheten

Regeringens mål med det arbete som sammanfattas i begreppet 24-timmarsmyndighet är att förenkla och förbättra samhällsservicen till medborgare och företag (skr. 2000/01:151 s. 32). Det innebär att tillgången till service skall vara oberoende av tid och plats, att kontakterna med myndigheterna skall göras enklare och att kvaliteten i servicen skall förbättras. Informationstekniken skall användas för att underlätta för medborgarna att få tillgång till information, som möjliggör ett aktivt deltagande i beslutsprocesserna i den offentliga förvaltningen. Den skall också användas för att öka medborgarnas insyn och möjligheter att följa handläggningen och lämna synpunkter i enskilda ärenden.

Utveckling av den elektroniska förvaltningen m.m.

I juni 2003 beslutade regeringen att tillsätta en delegation med uppdrag att stimulera utvecklingen och användningen av elektroniska tjänster i offentlig sektor (offentliga e-tjänster). Delegationen, som antagit namnet 24-timmarsdelegationen, hade sitt första möte den 18 december 2003. Enligt direktiven (dir. 2003:81) skall delegationen inrikta sig särskilt på elektroniska tjänster som kan skapa stor nytta för medborgare och företag samt effektivisera offentlig sektor. Bland annat skall delegationen pröva nya vägar att öka samverkan mellan stat, kommun och landsting samt mellan offentlig sektor och övriga aktörer. Den skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 1 november 2006. Lägesrapporteringar skall göras halvårsvis med start den 1 maj 2004.

Regeringen beslutade i juni 2003 även att tillsätta en IT-politisk strategigrupp (dnr N2003/4799/ITFoU). Strategigruppen skall vara rådgivande till regeringen och vara en pådrivande kraft för att uppnå det svenska informationssamhällets fortsatta utveckling. Gruppen skall verka för ökad tillgänglighet och tillit till informationstekniken och stärka dess möjligheter att bidra till tillväxt och nytta. Den skall också stimulera till debatt och skapa miljöer som utvecklar informationstekniken. En slutrapport skall lämnas senast den 1 november 2006.

Samverkan

I ett annat beslut under 2003 gav regeringen Statskontoret, Arbetsmarknadsstyrelsen, Centrala studiestödsnämnden, Riksförsäkringsverket, Riksskatteverket och Tullverket i uppdrag att gemensamt utveckla och pröva nya former för lokal servicesamverkan (dnr Fi 2003/3123). Arbetet skall genomföras i regionala samverkansprojekt i första hand inom Skåne, Västra Götalands, Västerbottens och Norrbottens län. Projekten syftar till att dels utveckla, pröva och etablera gemensamma kanaler för den offentliga förvaltningens möte med medborgare och företag, dels utveckla, belysa och pröva de långsiktiga möjligheterna att över myndighetsgränserna utveckla service-, organisations- och arbetsformer som tar till vara de effektivitetsvinster som en ökad samverkan kan ge. En rapport med en samlad redovisning av arbetet skall lämnas till regeringen senast den 1 september 2005.

Formella hinder

En arbetsgrupp bestående av departementens rättschefer (FORMEL-gruppen, Ju 2002:D) har på uppdrag av regeringen gjort en samlad översyn av formkrav i lagar och förordningar i syfte att undanröja onödiga hinder för elektronisk kommunikation. Den 15 april 2003 lämnade arbetsgruppen rapporten Formel – Formkrav och elektronisk kommunikation (Ds 2003:29) till regeringen som underlag för regeringens ställningstaganden till det fortsatta arbetet.

Den 1 januari 2004 inrättades en ny myndighet, Nämnden för elektronisk förvaltning. Enligt förordningen (2003:769) med instruktion för Nämnden för elektronisk förvaltning har nämnden till uppgift att stödja utvecklingen av ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter samt mellan myndigheter och enskilda genom att

1. besluta om de standarder eller liknande krav som skall vara gemensamma för det elektroniska informationsutbytet för myndigheter under regeringen,
2. bistå med information och utarbeta riktlinjer, samt
3. verka för att det på informationsteknikmarknaden tillhandahålls tjänster och produkter till stöd för elektroniskt informationsutbyte.

Tillgänglighet

Regeringen har framhållit att utvecklingen av 24-timmarsmyndigheter inte får stå i motsättning till traditionella och invanda kontaktformer (skr. 2000/01:151 s. 32 f.). Samhällsservicen måste vara tillgänglig via olika kanaler som personliga möten, vanliga brev, avancerad telefonservice, persondatorer och digital-TV. Medborgarna skall ha möjlighet att använda sig av den form som passar bäst i varje enskilt fall.

I budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 2 s. 39) redogör regeringen för Riksrevisionsverkets granskning av hur väl statliga myndigheters webbplatser uppfyller funktionshindrades, invandrares och de äldres krav på en bra webbplats samt mot allmänna användarkrav (RRV 2003:11). Granskningen visade att äldre, funktionshindrade och invandrare har svårt att fullt ut utnyttja de elektroniska tjänster som erbjuds på statliga myndigheters webbplatser. Regeringen framhåller i budgetpropositionen (s. 42) att ökad uppmärksamhet behöver riktas mot användar- och tillgänglighetsperspektivet vid utbyggnaden av elektroniska tjänster så att inga grupper utestängs.

Som framgått i det föregående presenterade Handikappombudsmannen våren 2003 de fastställda riktlinjerna för en tillgängligare statsförvaltning. Riktlinjerna, som tagits fram på uppdrag av regeringen och som riktar sig till hela statsförvaltningen, berör bl.a. myndigheternas information och kommunikation.

En utgångspunkt för 24-timmarsdelegationens (dir. 2003:81) arbete skall vara att de elektroniska tjänsterna inte får utestänga grupper av medborgare. Alla medborgare, oavsett kön, ålder, eventuella funktionshinder, etnisk och kulturell bakgrund samt bostadsort, skall ha samma förutsättningar att kunna fullgöra sina skyldigheter och tillvarata sina rättigheter gentemot det allmänna.

Jämställdhet

I propositionen Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86) poängterade regeringen vikten av jämställdhet. Den vägledande inriktningen, med anknytning till jämställdhet, inom IT-politiken är bl.a. att öka alla människors förutsättningar att utnyttja informationsteknikens möjligheter oberoende av kön, ålder, etnisk bakgrund och eventuella funktionshinder (s. 30).

Regeringen överlämnade i maj 2003 skrivelse 2002/03:140 Jämt och ständigt – Regeringens jämställdhetspolitik med handlingsplan för mandatperioden till riksdagen. I skrivelsen, som behandlades av arbetsmarknadsutskottet under hösten 2003 (bet. 2003/04:AU2), framhöll regeringen att det är en viktig uppgift för regeringen att under mandatperioden kraftfullt stärka styrningen av jämställdhetspolitiken. Regeringen avsåg att utveckla jämställdhetspolitikens inriktning och arbetsformer. Jämställdhetsarbetet skall integreras i hela regeringens politik. Bland annat skall en utredning som utvärderar jämställdhetspolitikens mål, inriktning, organisation och effektivitet tillsättas. En plan för

arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet skall tas fram. En analys av jämställdhetsaspekterna kommer att genomföras under mandatperioden inom samtliga politikområden.

Myndigheterna får sitt ansvar för jämställdhetsfrågorna inom sina ansvarområden indirekt genom verksförordningens (1995:1322) krav och direkt genom konkreta uppdrag och återrapporteringskrav i regleringsbreven.

Enligt 7 § verksförordningen skall chefen för en myndighet under regeringen bl.a. beakta de krav som ställs på verksamheten när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män.

I Regeringskansliets handledning om hur man skriver regleringsbrev finns en särskild bilaga som handlar om jämställdhet i regleringsbreven (Regleringsbrev och andra styrdokument för år 2004, Finansdepartementet). I handledningen anges att jämställdhetspolitiken skall införlivas i de sakpolitiska frågorna på alla nivåer och i alla steg av beslutsprocessen och att styrningen av myndigheter inom samtliga politikområden är av avgörande betydelse för jämställdhetspolitiken. I handledningen ges exempel på hur jämställdhetsmål och återrapporteringskrav kan uttryckas i regleringsbreven samt råd när det gäller vilka typer av krav som kan ställas på myndigheterna i regleringsbreven beträffande jämställdhet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening ger informationstekniken goda möjligheter att öka myndigheternas tillgänglighet för medborgarna, i synnerhet som medborgarnas tillgång till och vana att använda IT-tjänster ökar. Att myndigheter tillhandahåller information och kommunikationsmöjligheter etc. via egna hemsidor är i dag i det närmaste en självklarhet. Det är i detta avseende viktigt att formella regler som hindrar den fortsatta utvecklingen ses över och i möjligaste mån undanröjs och att utvecklingen anpassas till olika gruppers särskilda behov. Alla medborgare skall ha samma förutsättningar att kunna fullgöra sina skyldigheter och tillvarata sina rättigheter gentemot det allmänna. Utskottet konstaterar att regeringen har tagit flera initiativ i syfte att fortsätta utveckla den elektroniska förvaltningen. Utskottet ser positivt på dessa initiativ och förutsätter att arbetet bedrivs med hänsyn till olika gruppers särskilda behov. Mot denna bakgrund är enligt utskottets mening de tillkännagivanden som begärs i motionerna 2003/04:K307 (v), 2003/04:T474 (c) yrkandena 7, 8, 10–12 och 2003/04:N248 (m) yrkande 15 inte nödvändiga.

Tillsättning av högre statliga tjänster

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande motioner om ändrat förfarande vid tillsättning av högre statliga tjänster.

Jämför reservation 5 (m, fp, kd, c, mp).

Motioner

Frågan om tillsättning av högre statliga tjänster tas upp i tre motioner. Bo Lundgren m.fl. (m) anser i motion 2003/04:K271 att regeringen i en oproportionerlig utsträckning satt politisk tillhörighet före sakliga grunder som förtjänst och skicklighet och därmed missbrukat sin utnämningssmakt. Regeringens utnämningssmakt bör reformeras i syfte att öka genomlysningen vid tillsättningen av statliga chefer, t.ex. genom att kandidater utfrågas offentligt inför ett riksdagsutskott. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om behovet av en förutsättningslös översyn av utnämningsspolitikens grunder (yrkande 19). Tobias Krantz m.fl. (fp) anför i motion 2003/04:K289 att Socialdemokraterna missbrukat den utnämningssrätt som tillkommer regeringen. Ett sätt att minska utrymmet för att utnämningssmakten används felaktigt är att öka öppenheten och insynen i tillsättningsprocessen, t.ex. genom att tilltänkta myndighetschefer kallas till offentlig utfrågning i riksdagens utskott innan utnämningen definitivt bekräftas. Detta bör enligt motionärerna ges regeringen till känna (yrkande 5). Ingvar Svensson m.fl. (kd) anför i motion 2003/04:K385 att regeringen även fortsättningsvis bör vara det organ som utnämner statliga myndighets- och verkschefer, men det bör ske utifrån ett system som ger öppenhet och förhindrar partipolitiskt godtycke, t.ex. genom inrättandet av en förslagsnämnd. Vad i motionen anføres om den statliga utnämningsspolitiken bör enligt motionärerna ges regeringen till känna (yrkande 3).

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet behandlade i betänkande 2002/03:KU23 ett motionsyrkande (m) om ändrat förfarande vid tillsättning av högre statliga tjänster. Utskottet avstyrkte yrkandet. Den omständigheten att en person har en politisk bakgrund skulle enligt utskottet inte vara diskvalificerande så länge endast sakliga grunder är tillämpliga vid tillsättningen. Utskottet hänvisade också till ny statistik enligt vilken andelen generaldirektörer med politisk bakgrund minskat sedan slutet av 1980-talet. Vidare borde enligt utskottets mening ytterligare diskussion om förfarandet vid tjänstetillsättningar anstå tills utfallet av Ansvarskommitténs (Fi 2003:02) arbete är känt, då kommitténs arbete eventuellt skulle komma att beröra relationen mellan regeringen och de statliga förvaltningsmyndigheterna på ett sätt som får betydelse för utskottets uppfattning om förfarandet vid tillsättning av högre statliga tjänster.

I sin granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning (bet. 2003/04:KU10) hösten 2003 uppmärksammade utskottet bl.a. på vilket sätt regeringen utövat utnämningmakten (s. 58 f.). Utskottet betonade att granskningen inte gav någon heltäckande bild av myndighetschefers bakgrund. För att erhålla en mer heltäckande bild avsåg utskottet att fortsätta följa regeringens utövande av utnämningmakten i kommande granskningar. Utskottet framhöll också sin tidigare bedömning, nämligen att den omständigheten att en person har en politisk bakgrund inte skall vara diskvalificerande så länge endast sakliga grunder är tillämpliga vid tillsättningen, utan tvärtom kan politisk erfarenhet vara värdefull för den som skall leda en offentlig verksamhet. Granskningen föranledde inga ytterligare uttalanden från utskottet i frågan.

Utskottets ställningstagande

Vid tillsättning av statlig tjänst skall avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Utskottet har tidigare uttalat att den omständigheten att en person har politisk bakgrund inte skall diskvalificera vederbörande från att utnämnas till statlig tjänst, så länge endast sakliga grunder är tillämpliga vid tillsättningen. I vissa fall kan politisk erfarenhet vara en fördel när det gäller att leda offentliga verksamheter. Det sätt på vilket regeringen utövar sin utnämningspolitik har varit föremål för utskottets granskning vid flera tillfällen, senast hösten 2003. Mot bakgrund av vad som därvid framkommit vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrker motionerna 2003/04:K271 (m) yrkande 19, 2003/04:K289 (fp) yrkande 5 och 2003/04:K385 (kd) yrkande 3.

Opinionsbildande myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande motioner om utredning av opinionsbildande myndigheter.

Jämför reservation 6 (m, fp, kd, c).

Motioner

I motion 2003/04:K248 av Tobias Krantz och Johan Pehrson (fp) begärs att de opinionsbildande myndigheternas roll analyseras och utreds. I motionen anförts att förekomsten av myndigheter vars främsta uppgift inte är att verkställa av statsmakterna fattade beslut, utan vars mer eller mindre uttalade syfte är att ägna sig åt opinionsbildning och skapa debatt, bidrar till att otydliggöra rollfördelningen mellan folkvalda politiker och verkställande tjänstemän. I motion 2003/04:K433 av Henrik von Sydow (m) begärs ett förbud mot statliga myndigheters opinionsbildning.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet avstyrkte i april 2003 en motion (fp) med samma innebörd som de nu aktuella (bet. 2002/03:KU23). Utskottet menade därvid att opinionsbildande åtgärder i vissa fall kan vara ett mer ändamålsenligt styrmedel än regler. Utskottet utgick från att myndigheter i sådana sammanhang iakttar regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet och framhöll att regeringen om den så anser är påkallat kan ändra myndigheters arbetsätt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och motionerna 2003/04:K248 (fp) och 2003/04:K433 (m) avstyrks.

Öppenhet i förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande motionsyrkanden om att offentliganställda skall ges utbildning i offentlighetsprincipen och meddelarfriheten.

Jämför reservation 7 (v, mp).

Motion

I motion 2003/04:K319 av Alice Åström m.fl. (v) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen i regleringsbrev till myndigheterna utfärdar anvisningar om att personalen måste utbildas om den praktiska innebörden av principen om allmänna handlingars offentlighet (yrkande 1). Vidare föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen att personal inom offentlig verksamhet bör ges obligatorisk utbildning om meddelarfrihet för offentligt anställda (yrkande 3).

Bakgrund

Offentlighetsprincipen är en hörnsten i den svenska demokratin. Den regleras bl.a. i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen och sekretesslagen. I regeringens skrivelse om förvaltningspolitiken (skr. 2000/01:151) uttalas att medborgare och medier skall ha tillgång till upplysningar efter eget val och oberoende av myndigheternas informationsverksamhet.

Som en del av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet påbörjades år 2000 en offentlighetskampanj, Öppna Sverige, i syfte att öka kunskapen och medvetenheten i samhället och bland de anställda i förvaltningen om offentlighetsprincipen och dess roll för öppenhet och demokrati. Kampanjen genomfördes av Rådet för Öppna Sverige och avslutades 2002. Resultatet av kampanjen och förslag till fortsatta åtgärder redovisas i promemorian Öppna

Sverige – för en öppen förvaltning (Ds 2002:27). Regeringen har i regleringsbrevet för Statens kvalitets- och kompetensråd angett att öppenhetsfrågorna skall ingå i de utbildningar i förvaltningskunskap som myndigheten tillhandahåller till statstjänstemän.

Konstitutionsutskottet behandlade i april 2003 en motion (v) med innebörden att anställda skulle få grundläggande information om meddelarfriheten och efterforskningsförbudet (bet. 2002/03:KU23). Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning, att öppenhetsfrågorna bör ägnas stor uppmärksamhet och att det kan finnas behov av att överväga ytterligare åtgärder utöver de som redan vidtagits. Utskottet utgick från att regeringen delade utskottets bedömning i denna fråga varför det inte var nödvändigt med ett sådant tillkännagivande som begärdes i motionen.

Justitieminister Thomas Bodström besvarade den 2 mars 2004 en interpellation¹ om yttrandefriheten i arbetslivet. Interpellationen (2003/04:286) gällde bl.a. om justitieministern avsåg att ta initiativ till att de offentliga arbetsgivarna tar ett större ansvar för att yttrandefriheten stärks i praktiken. Justitieministern anförde i sitt svar att frågan i första hand är en fråga för statsrådet Gunnar Lund. Vidare gjorde justitieministern bedömningen att kampanjen Öppna Sverige fyllde sitt syfte och att han därför för sin egen del inte såg någon anledning att vidta några ytterligare åtgärder när det gäller de offentlignanställdas möjligheter att utnyttja sin yttrandefrihet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och motion 2003/04:K319 (v) yrkandena 1 och 3 avstyrks.

Kompetenshöjande insatser avseende vissa grupper i befolkningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående och aviserat arbete motioner om insatser för att höja kompetensen inom den offentliga sektorn avseende homosexuellas, bisexuellas och transpersoners livsvillkor samt sexhandeln.

Jämför reservation 8 (fp, v, c, mp).

Motioner

Tre motioner tar upp behovet av höjd kompetens inom offentlig sektor om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners (HBT) situation. I motionerna 2003/04:K390 av Ulf Holm m.fl. (mp, fp, v, c) yrkande 5 och 2003/04:K402 av Hillevi Larsson och Börje Vestlund (s) yrkande 5 föreslås att riksdagen

¹Se snabbprotokoll 2003/04:75 8 §.

tillkännager för regeringen som sin mening att personal vid myndigheter får bättre kunskaper i HBT-frågor. I motion 2003/04:K418 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att det inom vissa nyckelsektorer inom den offentliga sektorn, bl.a. rättsväsendet, utbildningsväsendet, hälso- och sjukvården samt socialtjänsten, är extra viktigt att öka HBT-kompetensen.

I motion 2003/04:Ub387 av Anna Grönlund (fp) yrkande 2 föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att genomföra riktade informationsinsatser och utbildningar för förtroendevalda och myndighetspersoner i Norrbotten avseende den pågående sexhandeln i länet. Motionären anför att det finns mycket som tyder på att Norrbotten är ett av de län där sexhandeln håller på att växa sig allt starkare, och politiker i beslutande ställning och de lokala polismyndigheterna tycks brista i förståelse eller kompetens.

Bakgrund

Grundläggande bestämmelser

Enligt 1 kap. 2 § regeringsformen skall den offentliga makten utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Det allmänna skall motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person.

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen skall domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet.

Enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223) skall varje myndighet lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

HBT-kompetens

I betänkande 2002/03:KU23 behandlade konstitutionsutskottet en motion (fp, s, v, c, mp) i vilken yrkades att regeringen borde verka för att personal vid myndigheter får bättre kunskaper i HBT-frågor. Utskottet menade att det är av stor vikt att olika former av diskriminering av homosexuella, bisexuella och transpersoner i samhället undanröjs och att det är behövligt med åtgärder för att höja och garantera kompetensen hos nyckelgrupper inom offentlig sektor i HBT-frågor. Utskottet konstaterade att regeringen tagit initiativ till att sådant arbete bedrivs av bl.a. Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO), samt förutsatte att regeringen även framöver uppmärksammade hur de aktuella grupperna bemöts av olika myndigheter och vid

behov ser till att ytterligare åtgärder vidtas. Utskottet ansåg att det tills vidare inte fanns behov av ett sådant tillkännagivande som begärdes i motionen. Motionsyrkandet avstyrktes.

Enligt uppgift från HomO har myndigheten fortsatt att prioritera medverkan i extern utbildning högt. Under 2003 hade någon person från HomO, i vissa fall flera, medverkat vid 136 externa utbildningstillfällen, vilket var en ökning med 15 % jämfört med 2002. HomO har även, enligt vad utskottet erfar, genomfört utbildningsinsatser hos ett flertal myndigheter och organisationer för att förebygga och motverka diskriminering. Exempelvis har HomO löpande medverkat i utbildningar för rättsväsendets personal, genom utbildningsinsatser hos Riksåklagaren och Domstolsverket. Rättsväsendets myndigheter har sedan tidigare varit ålagda att prioritera arbetet mot bl.a. brott med homofobisk anknytning. Under 2003 gav, enligt uppgift från HomO, regeringen flera rättsvårdande myndigheter i uppdrag att i samråd med bl.a. HomO utveckla kompetensstrategier mot diskriminering. Vissa av HomO:s utbildningsinsatser hos myndigheter har haft som målsättning att myndigheterna skall fortsätta med utbildning i egen regi. Sådana satsningar har t.ex. genomförts under 2002 bl.a. hos polismyndigheten och Migrationsverket. Utöver detta har HomO även diskuterat ett myndighetssamarbete med Brottsförebyggande rådet avseende olika forskningsprojekt för att öka kunskapen om hets, hot och våld mot homosexuella.

Under 2003 har HomO haft överläggningar med folkhälsoministern och statsrådet i Socialdepartementet, Morgan Johansson. HomO har i det sammanhanget aktualiserat exempel på när sexuell läggning har haft betydelse för socialtjänstens bemötande av enskilda. Områden som togs upp var bl.a. socialbidragsansökningar, vårdnadstvister, familjehemsplaceringar och familjekonflikter. I linje med detta har regeringen under hösten 2003 givit Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga i vilken mån en persons sexuella läggning kan ha betydelse för bemötandet inom socialtjänsten. Man skall också titta på de åtgärder som socialtjänsten själv vidtagit för att förebygga och motverka homofobi och diskriminering på grund av sexuell läggning.

Regeringen har på senare år beslutat om ett flertal utredningar som gäller framför allt diskriminering, däribland på grund av sexuell läggning. Bland annat har en parlamentarisk kommitté, den s.k. Diskrimineringskommittén, tillkallats med uppdrag (dir. 2002:11) att överväga en gemensam lagstiftning mot diskriminering som omfattar alla eller flertalet diskrimineringsgrunder och samhällsområden och överväga om ett skydd mot diskriminering av alla transpersoner bör införas. Enligt tilläggsdirektiv (dir. 2003:69) skall kommittén redovisa uppdraget senast den 1 juli 2005.

I tilläggsdirektivet till Diskrimineringskommittén anges att ett skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning som tar sikte på det sociala området, dvs. socialtjänsten, socialförsäkringen och anslutande bidragssystem, arbetslöshetsförsäkringen samt hälso- och sjukvård och annan medicinsk

verksamhet, kommer att utredas i särskild ordning. Detta har enligt uppgift från Justitiedepartementet skett genom en arbetsgrupp i Regeringskansliet som kommer att presentera sitt resultat i mars 2004.

Kompetens avseende sexhandeln

I maj 2003 överlämnade regeringen skrivelsen 2002/03:140 Jämt och ständigt – Regeringens jämställdhetspolitik med handlingsplan för mandatperioden till riksdagen. I skrivelsen, som behandlades av arbetsmarknadsutskottet under hösten 2003 (bet. 2003/04:AU2), lämnade regeringen en redovisning av hur jämställdhetsarbetet har utvecklats sedan 1999 samt huvuddragen i det fortsatta jämställdhetsarbetet i en handlingsplan för mandatperioden. Regeringen angav fem fokusområden som kommer att lyftas fram i regeringens jämställdhetspolitik under mandatperioden. I ett av dessa områden ingår prostitution och handel med kvinnor för sexuella ändamål (s. 11 f.). Vad gäller åtgärder inom olika politikområden angav regeringen bl.a. att den överväger förslag som syftar till att inom polisväsendet öka kunskapen om kvinnors och mäns olika villkor i samhället samt avser att föreslå intensifierade utbildningsinsatser om jämställdhetsfrågor inom domstolsväsendet. I båda fallen omnämndes synen på utsatta kvinnor, såsom prostituerade eller offer för handel med människor, särskilt (s. 18 f.).

I januari 2004 påbörjade regeringen utformningen av en nationell handlingsplan för arbetet med att bekämpa prostitution och handel med människor, särskilt kvinnor och barn. Arbetet med handlingsplanen kommer att omfatta insatser inom en rad områden, utöver en översyn av redan utförda åtgärder mot prostitution och handel med människor i Sverige, särskilt kvinnor och barn. Det handlar om förebyggande av prostitution och handel med människor, insatser för skydd och bistånd till offren för prostitution samt en genomgång av straffrättsliga åtgärder och utveckling av arbetet inom rättsväsendet. Handlingsplanen planeras bli framlagd under år 2005.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis betona att förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet, enligt regeringsformen, skall beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Myndigheter och deras personal får således inte låta sig påverkas av en önskan om att gynna eller missgynna vissa enskilda intressen, och de får inte ta hänsyn till ovidkommande omständigheter. Det finns i regeringsformen också uttryckliga bestämmelser om att myndigheter skall motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person. Vidare har myndigheterna, enligt förvaltningslagen, en allmän serviceplikt gentemot allmänheten. Myndigheterna skall hjälpa enskilda att ta till vara sin rätt i förvaltningsärenden, och de har ett ansvar för att se till att ärenden blir tillräckligt utredda.

Dessa grundläggande bestämmelser till trots kan det ibland finnas skäl att vidta vissa riktade åtgärder avseende myndigheters kontakt med och sätt att behandla olika grupper i befolkningen. Respekten för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet skall vara vägledande för myndigheters agerande gentemot enskilda, och bristande kunskap och förståelse inom myndigheter för olika gruppers situation i relevanta hänseenden utgör härvidlag ett problem. För att personal vid olika myndigheter skall handlägga ärenden på ett sätt som svarar mot de grundläggande bestämmelserna kan kompetenshöjande insatser vara nödvändiga. Således kan, som anförs i de aktuella motionerna, åtgärder som syftar till att öka kunskapen i HBT-frågor och om kvinnor som är offer för sexhandeln vara påkallade. Utskottet kan i detta sammanhang konstatera att regeringen har tagit initiativ eller avser att ta initiativ som riktar sig mot olika delar av den offentliga förvaltningen. Enligt utskottets mening finns det tills vidare därför inget behov av ett uttalande från riksdagen för att fästa regeringens uppmärksamhet på behovet av åtgärder. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna 2003/04:K390 (mp, fp, v, c) yrkande 5, 2003/04:K402 (s) yrkande 5, 2003/04:K418 (fp) yrkande 24 och 2003/04:Ub387 (fp) yrkande 2.

Alkoholfri representation

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande motionsyrkande om alkoholfri representation.

Jämför reservation 9 (mp).

Motion

I motion 2003/04:So645 av Agneta Lundberg m.fl. (s, fp, kd, v, c, mp) yrkande 9 anförs att politiker och förvaltare av offentliga medel i samband med representation måste iaktta stark restriktivitet vad gäller servering av alkohol. I motionen hänvisas till konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU23. Via medierna framkommer enligt motionärerna emellanåt att den restriktivitet som måste iaktas satts ur spel, och de föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om alkoholrepresentation.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet behandlade i betänkande 2002/03:KU23 en motion om alkoholfri representation för statlig förvaltning och riksdagen. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till tidigare ställningstagande. Utskottet uttalade att stat och kommun även fortsättningsvis bör visa stor återhållsamhet med alkoholserving vid offentlig representation, och det utgick från att så sker utan att riksdagen tar något initiativ i saken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och motion 2003/04:So645 (s, fp, kd, v, c, mp) yrkande 9 avstyrks.

Porrfri miljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till åtgärder inom ramen för jämställdhetspolitiken, såsom den redovisas i handlingsplanen för mandatperioden, en motion om att offentliga lokaler skall vara porrfria, m.m.

Motion

I motion 2003/04:K362 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) anförs att det blivit allt svårare att undvika porr i samhället. Ett ökande problem är den pornografi som sprids via Internet. Samhället har ett ansvar att se till att offentliga lokaler är fria från pornografi. Motionärerna begär därför att regeringen låter utarbeta förslag på hur man kan hindra tillgängligheten till porr på datorer placerade i offentliga utrymmen (yrkande 2). Riksdagen bör enligt motionärerna även tillkännage för regeringen som sin mening att bl.a. regeringen, statliga verk och myndigheter enbart skall anlita porrfria hotell (yrkande 3).

Bakgrund

I skrivelse 2002/03:140 Jämt och ständigt – Regeringens jämställdhetspolitik med handlingsplan för mandatperioden, som behandlades av arbetsmarknadsutskottet under hösten 2003 (se ovan), angav regeringen sexualiseringen av det offentliga rummet som ett av fem fokusområden i regeringens jämställdhetspolitik under mandatperioden (s. 8). Regeringen avser enligt skrivelsen att initiera en kunskapsuppbyggnad och tillsätta en expertgrupp för frågor som rör sexualiseringen av det offentliga rummet (s. 44).

Vidare anförde regeringen i skrivelsen att frågor om etiska regler för stats-tjänstemän utgör en viktig del av tjänstemannarollen och att de hanteras av respektive myndighet (s. 15). Regeringen aviserade att den under mandatperioden kommer att initiera ett arbete med myndigheterna för att se över utformningen av deras policy i detta avseende. I det sammanhanget kommer även ett arbete att initieras för att tydliggöra etiska riktlinjer vid tjänsteresor för anställda i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen inom ramen för sin jämställdhetspolitik, såsom den redovisas i handlingsplanen för mandatperioden, kommer att uppmärksamma och initiera arbete på områden som avses i de här aktuella

motionsyrkandena. Det finns enligt utskottets mening därför ingen anledning att tillkännage för regeringen vad som anförs i motionen. Med hänvisning till detta avstyrker utskottet motion 2003/04:K362 (v) yrkandena 2 och 3.

Användandet av statsflygplan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till nuvarande regler en motion om nya riktlinjer för användandet av statsflygplanen.

Motion

I motion 2003/04:K202 av Rolf Gunnarsson (m) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det bör tas fram nya riktlinjer om betalningsansvar, även personligt sådant, för användandet av statsflygplanen.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Sedan den 1 februari 2000 regleras statsflygets verksamhet i statsflygförordningen (1999:1354). Enligt 4 § skall Försvarsmakten svara för driften av statsflygplanen och samordna beställningar av flygningar. Enligt 9 § skall det för varje flygning finnas en handling som visar bl.a. vem beställaren av flygningen är, dagen för flygningen, destinationen, ändamålet med resan och vilken ersättning för flygtransportkostnader och upphandling som beställaren skall betala till Försvarsmakten. Enligt 11 § skall beställaren ersätta Försvarsmakten för bl.a. flygtransportkostnader, upphandling samt kostnader när en beställning återtas. Vad gäller beställarens skyldighet att ta betalt av passagerare är huvudregeln enligt 12 § att den beställande myndigheten, om den är Regeringskansliet eller någon annan myndighet under regeringen, skall ta betalt av passagerare vars resa inte är en statlig tjänsteresa. Enligt 14 § skall betalningen motsvara fullpriset för en liknande resa med reguljärt flyg. Om en tjänsteresa kombineras med något annat arrangemang, skall myndigheten göra en fördelning och ta betalt efter vad som är skäligt. Den som reser med ett statsflygplan kan enligt 3 § bestämma att någon eller några andra personer får följa med på flygningen.

Statsflygutredningen

Regeringens beslut om statsflygförordningen föregicks av ett utredningsarbete genom Statsflygutredningen. I juni 1998 redovisade utredningen sitt betänkande *Användningen av vissa statsflygplan m.m.* (SOU 1998:81). Utredningen skulle bl.a. utreda omfattningen av och villkoren för användningen av de flygplan staten har för ändamålet och lämna förslag om hur behovet av flygtransporter för regeringen bör tillgodoses i framtiden.

Vad gäller behovet av föreskrifter om användningen av statsflygplanen menade utredningen att det framstod som klart att sådana behövs (s. 47). Några detaljerade regler rörande i vilken omfattning eller under vilka villkor i övrigt som statsflygplanen skall få användas borde inte uppställas, utan det borde föreligga avsevärd flexibilitet. Utredningen angav dock vissa riktlinjer motivedes (se nedan). Vidare ansåg utredningen att ett formulär borde skapas där beställarna för in de viktigaste uppgifterna om resan – ändamål, medföljande tjänstemän och tidsschema. Därmed skulle bl.a. vinnas fördelen att insynen i verksamheten underlättas och att den utan alltför stor möda utvärderas från tid till annan.

Ett särskilt problem uppställer sig enligt utredningen beträffande statsråds resor till och från hemorten eller en semesterort (s. 43). Utredningen ansåg att det till en början bör gälla att annat färdstätt än reguljärt flyg, annat allmänt kommunikationsmedel eller eget fordon får användas när säkerhetsskäl gör det påkallat. I övrigt kan användningen av statsflygplan t.ex. vara motiverat om ett statsråd befinner sig på semester och måste ändra uppgjorda semesterplaner för ett angeläget möte om andra färdstätt inte står till buds, medför stora tidsförluster eller andra olägenheter. Med hänsyn till statsrådets befogade intresse av att få leva ett så normalt familjeliv som möjligt syntes enligt utredningen en förhållandevis generös bedömning motiverad. Utredningen framhöll att det ytterst blir en omdömesfråga för statsrådets del. Den erinrade om att regeringen och de enskilda statsråden är underkastade det konstitutionella ansvar som följer av regeringsformen samt att reseräkningar och liknande är offentliga handlingar. Därtill kom att räkenskaperna inom Regeringskansliet granskas av utomstående revisorer.

Konstitutionsutskottets granskning våren 1999

Våren 1999 – dvs. innan statsflygförordningen hade beslutats av regeringen – granskade konstitutionsutskottet med anledning av en anmälan vissa frågor kring statsministerns tjänsteresor (bet. 1998/99:KU25 s. 127 f.). Granskningen avsåg om statsministern tagit ut rekreationsdagar i samband med tjänsteresor och om dessa rekreationsdagar i så fall medfört ökade kostnader för det allmänna. Utskottet gjorde bedömningen att granskningen inte visat att det allmänna fått bära ökade kostnader till följd av att statsministern tagit ut rekreationsdagar i samband med vissa utrikes tjänsteresor. Granskningen gav inte heller grund för antagande att den i anmälan åsyftade flygresan hade kunnat upphandlas på fördelaktigare villkor än som skett. Vidare ansåg utskottet det angeläget att den påbörjade översynen av praxis skulle leda fram till så kostnadseffektiva regler som möjligt, och att reglerna givetvis måste utformas med tanke på de viktiga uppgifter som statsministrarna och övriga statsråd har.

Fråga till försvarsminister Leni Björklund

Våren 2003 ställde riksdagsledamoten Rolf Gunnarsson (m) en fråga för skriftligt svar till försvarsminister Leni Björklund om hon avsåg att vidta några åtgärder för att förändra avtalet mellan regeringen och Försvarsmakten om statsflyget så att Försvarsmakten inte åsamkas extra utgifter. I sitt svar erinrade försvarsministern bl.a. om att Statsflygutredningens betänkande hade remitterats till bl.a. Försvarsmakten och samtliga riksdagspartier och att inget riksdagsparti hade framfört invändningar mot den föreslagna ordningen. Försvarsministern anförde att statsflygförordningen enligt hennes mening är tillräcklig och att hon inte avsåg att föreslå regeringen att ändra den.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening föreligger för närvarande inget behov av nya riktlinjer för användandet av statsflygplanen. Motion 2003/04:K202 (m) avstyrks därför.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Dröjsmål hos myndigheter, punkt 1 (m, fp, kd, c)**

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Henrik S Järrel (m), Tobias Krantz (fp), Nils Fredrik Aurelius (m), Tuve Skånberg (kd) och Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om dröjsmål hos myndigheter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K216, 2003/04:K246, 2003/04:K385 yrkande 4, 2003/04:N329 yrkande 19, 2003/04:N346 yrkande 14 och 2003/04:N412 yrkande 16.

Ställningstagande

I en rättsstat är det viktigt att medel står till buds som garanterar den enskilde medborgarens rätt till en säker och snabb handläggning av ett ärende. Detta är enligt vår mening särskilt angeläget vad gäller fall av myndighetsutövning mot den enskilde. Den enskildes ställning gentemot den offentliga förvaltningen bör därför stärkas härvidlag. Det kan ske t.ex. genom införande av en s.k. dröjsmålstanan, vilken skulle ge den enskilde en möjlighet att i domstol få prövat om ett förvaltningsärende onödigt uppehålls hos den myndighet som har att fatta beslut i ärendet, eller genom införande av straffavgift för myndigheter som inte korregerar sina egna misstag inom en angiven tidsrymd. Vi anser mot denna bakgrund att regeringen, i enlighet med vad som anförs i motionerna 2003/04:K216, 2003/04:K246, 2003/04:K385 yrkande 4, 2003/04:N329 yrkande 19, 2003/04:N346 yrkande 14 och 2003/04:N412 yrkande 16, bör lägga fram förslag till åtgärder avseende myndigheters handläggningstider och dröjsmål. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Bemötandefrågor, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Henrik S Järrel (m), Tobias Krantz (fp), Nils Fredrik Aurelius (m), Tuve Skånberg (kd) och Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bemötandefrågor. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:So497 yrkande 1.

Ställningstagande

I förvaltningslagen finns angivet vilka rättigheter medborgarna har i fråga om att ta del av handlingar, information m.m. Det som saknas är enligt vår mening riktlinjer för bemötande av medborgarna. Behovet av ett värdigt bemötande av medborgarna gäller alla myndigheter, som t.ex. försäkringskassor, arbetsförmedlingar och taxeringsmyndigheter. I förvaltningslagen bör därför införas ett tillägg angående bemötandefrågor. Med bifall till motion 2003/04:So497 yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

3. Regelförenkling, punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Henrik S Järrel (m), Tobias Krantz (fp), Nils Fredrik Aurelius (m), Tuve Skånberg (kd) och Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om regelförenkling. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K351 och 2003/04:K385 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En utgångspunkt i politiken skall vara att i alla avseenden göra medborgarnas vardag så enkel som möjligt. Huvuduppgiften borde vara att göra livet lättare att leva. Samtidigt ökar antalet lagar och andra regler som påverkar medborgarnas vardagsliv i omfattning och antal. Ett överbyråkratiserat samhälle vinner ingen på, och särskilt drabbas de som inte har kunskap, tid eller resurser. De byråkratiska reglerna måste därför ses över och förenklas. Ett sätt skulle kunna vara att kommittéförordningen kompletteras så att samtliga offentliga utredningar i sina betänkanden tvingas att ange vilka avregleringar

som är möjliga på det aktuella området. Vidare kan enskilda drabbas av formella regler och lagstiftning på ett sådant sätt att det knappast varit i överensstämmelse med syftet bakom regelverken eller lagen. För att minimera riskerna för att enskilda drabbas av orimliga konsekvenser skulle det behövas någon form av återkoppling mellan de verkställande tjänstemännen och de som formulerat regelverk eller lagar på området. Med bifall till motionerna 2003/04:K351 och 2003/04:K385 yrkandena 1 och 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

4. IT i förvaltningen, punkt 4 (m)

av Gunnar Hökmark (m), Henrik S Järrel (m) och Nils Fredrik Aurelius (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om IT i förvaltningen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N248 yrkande 15 och avslår motionerna 2003/04:K307 och 2003/04:T474 yrkandena 7, 8 och 10–12.

Ställningstagande

Informations- och kommunikationstekniken är i dag väl spridd i näringslivet och har stor betydelse för företagsklimatet i Sverige. En stor del av ekonomin utgörs av affärer mellan offentlig sektor och näringslivet. Det är därför viktigt att offentlig sektor inte halkar efter i införandet av den nya tekniken, och att politiken ställer tydliga krav på den pågående moderniseringsprocessen. Företagens intressen måste tillgodoses i den strukturomvandling som offentlig sektor med hjälp av IT nu måste genomgå, och samverkan med företagen inom ramen för den s.k. e-delegationen är viktig. Det är viktigt att undvika att nya monopolstrukturer uppstår och att nya statliga lösningar byggs för den s.k. 24-timmarsmyndigheten. Sådana formkrav som förhindrar elektronisk kommunikation måste enligt vår mening undanröjas i möjligaste mån och så snabbt som möjligt. Ett viktigt led i detta är att öka den offentliga e-handeln, vilket skulle spara pengar för företagen och dessutom ge förutsättningar för ökad rättssäkerhet och transparens i upphandlingsprocessen. Med bifall till motion 2003/04:N248 yrkande 15 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

5. Tillsättning av högre statliga tjänster, punkt 5 (m, fp, kd, c, mp)

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Henrik S Järrel (m), Tobias Krantz (fp), Nils Fredrik Aurelius (m), Gustav Fridolin (mp), Tuve Skånberg (kd) och Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tillsättning av högre statliga tjänster. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K271 yrkande 19, 2003/04:K289 yrkande 5 och 2003/04:K385 yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning bör regeringens utnämningssmakt ses över i syfte att öka öppenheten vid tillsättningen av statliga myndighets- eller verkschefer och andra toptjänster. En möjlighet att öka denna öppenhet skulle kunna vara att låta kandidater till sådana tjänster frågas ut offentligt inför det riksdagsutskott som bereder ärenden som rör myndighetens eller verkets område. En annan möjlighet skulle kunna vara att inrätta en förslagsnämnd. Regeringen bör utreda frågan om tillsättning av högre statliga tjänster och återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder som ökar öppenheten vid tjänstetillsättningar.

Vad som nu har anförts bör med anledning av motionerna 2003/04:K271 yrkande 19, 2003/04:K289 yrkande 5 och 2003/04:K385 yrkande 3 ges regeringen till känna.

6. Opinionsbildande myndigheter, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Henrik S Järrel (m), Tobias Krantz (fp), Nils Fredrik Aurelius (m), Tuve Skånberg (kd) och Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om opinionsbildande myndigheter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K248 och 2003/04:K433.

Ställningstagande

Under senare år har det vuxit fram alltfler myndigheter vars främsta uppgift egentligen inte är att verkställa av statsmakterna fattade beslut, dvs. det som myndigheter traditionellt sett är inrättade för. Det mer eller mindre uttalade syftet är att ägna sig åt opinionsbildning och skapa debatt. Förekomsten av de nya opinionsbildande myndigheterna bidrar till att göra rollfördelningen mellan folkvalda politiker å ena sidan och verkställande tjänstemän å den andra otydlig. Detta kan i förlängningen bli ett problem för demokratin. Vi menar att den opinionsbildande rollen främst bör fyllas av folkvalda politiker, fristående föreningar och organisationer i det civila samhället, inte av statliga myndigheter och dess tjänstemän. Frågan om de nya opinionsbildande myndigheternas roll bör därför noggrant analyseras och utredas. Syftet bör därvid vara att utreda regler för myndigheter att bedriva statlig och politiskt präglad opinionsbildning. Med bifall till motionerna 2003/04:K248 och 2003/04:K433 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

7. Öppenhet i förvaltningen, punkt 7 (v, mp)

av Mats Einarsson (v) och Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om öppenhet i förvaltningen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K319 yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Trots att lagstiftningen beträffande allmänna handlingars offentlighet är av god kvalitet och väl inarbetad är den praktiska tillämpningen behäftad med allvarliga problem. Många gånger bemöts enskilda felaktigt i samband med att de begär att få ut allmänna handlingar, vilket bl.a. framgår av JO:s och JK:s publicerade beslut. Regeringen bör därför i regleringsbrevet lämna anvisningar till myndigheterna om att personalen måste utbildas på detta område. Personal inom offentlig verksamhet bör också ges information om meddelarfriheten och de rättigheter som tillkommer dem i enlighet med grundlagarna. Trots att varje enskild anställd har rätt att offentliggöra uppgifter om missförhållanden på arbetsplatsen eller liknande kommer rapporter om ansvarigas försök att sätta munkavle på anställda genom att hänvisa till såväl sekretesslagen som till lojalitetskrav. Med bifall till motion 2003/04:K319 yrkandena 1 och 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

- 8. HBT-kompetens inom offentlig sektor, punkt 8 (fp, v, c, mp)**
av Helena Bargholtz (fp), Mats Einarsson (v), Tobias Krantz (fp), Gustav Fridolin (mp) och Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om HBT-kompetens inom offentlig sektor. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K390 yrkande 5, 2003/04:K402 yrkande 5 och 2003/04:K418 yrkande 24.

Ställningstagande

Arbetet inom den offentliga sektorn skall genomsyras av jämställdhet, jämlikhet och respekt för den enskildes integritet. Stat, landsting och kommuner eller deras uppdragstagare skall inte särbehandla människor negativt utifrån kön, ålder, social ställning, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, könsidentitet eller liknande. Enligt vår mening är ökad medvetenhet samt aktiva satsningar på kunskap och utbildning nyckelfaktorer för att säkerställa att negativ särbehandling av homosexuella, bisexuella och transpersoner inte förekommer. Att öka insikterna om dessa gruppers livsvillkor är extra viktigt inom vissa nyckelsektorer inom den offentliga sektorn, bl.a. rättsväsendet, utbildningen, hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Med bifall till motionerna 2003/04:K390 yrkande 5, 2003/04:K402 yrkande 5 och 2003/04:K418 yrkande 24 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

- 9. Alkoholfri representation, punkt 10 (mp)**
av Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om alkoholfri representation. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:So645 yrkande 9.

Ställningstagande

Arbetslivet är ett område som jag anser bör vara alkoholfritt. Statliga medel skall inte användas för alkoholinköp. Detta är enligt min mening ett viktigt skäl för en alkoholfri offentlig representation. Det viktigaste skälet är emellertid att det är ett konkret sätt för stat, landsting och kommun att visa solida-

ritet med dem som har eller riskerar att få alkoholproblem. Som ett föredöme för övrig offentlig verksamhet bör därför all representation i riksdagen och den statliga förvaltningen vara alkoholfri. Detta bör, med bifall till motion 2003/04:So645 yrkande 9, ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:K202 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om användandet av statsflygplanen.

2003/04:K216 av Carl-Axel Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sanktionsavgifter vid trots mot förvaltningsprocessen.

2003/04:K246 av Eva Flyborg (fp):

Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till ett system för straffavgifter för myndigheter enligt vad som anförs i motionen.

2003/04:K248 av Tobias Krantz och Johan Pehrson (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av de opinionsbildande myndigheternas roll.

2003/04:K271 av Bo Lundgren m.fl. (m):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utnämningmakten.

2003/04:K289 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om öppna utskottsutfrågningar av blivande myndighetschefer.

2003/04:K307 av Elina Linna m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens och myndigheternas informationsmaterial.

2003/04:K319 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utfärdande av anvisningar i regleringsbrev till myndigheterna om utbildning av personalen i handlingsoffentlighetsprincipen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk utbildning om meddelarfrihet för offentligt anställda.

2003/04:K351 av Allan Widman m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på offentliga utredningar att föreslå avregleringar.

2003/04:K362 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur man kan hindra tillgängligheten till pornografi på datorer placerade i offentliga utrymmen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdagsledamöter, regeringsmedlemmar, statliga verk och myndigheter skall vara föregångare för att få porrfria hotell i Sverige.

2003/04:K385 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelförenklingar och läsförståelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att minimera riskerna med att den enskilda drabbas av orimliga konsekvenser av formella regelverk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den statliga utnämningsspolitiken.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lag om dröjsmålstalan enligt vad i motionen anförs.

2003/04:K390 av Ulf Holm m.fl. (mp, fp, v, c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att de som verkar vid myndigheter skall ha kompetens i HBT-frågor.

2003/04:K402 av Hillevi Larsson och Börje Vestlund (båda s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de som verkar vid myndigheter skall ha kompetens i HBT-frågor.

2003/04:K418 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation hos nyckelgrupper inom den offentliga sektorn.

2003/04:K433 av Henrik von Sydow (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förbud mot statliga myndigheters opinionsbildning.

2003/04:So497 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i förvaltningslagen kring bemötandefrågor.

2003/04:So645 av Agneta Lundberg m.fl. (s, fp, kd, v, c, mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om alkoholrepresentation.

2003/04:Ub387 av Anna Grönlund (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomföra utbildning för förtroendevalda samt myndighetspersoner i Norrbotten.

2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att myndigheter skall erbjuda samtliga tjänster som intelligenta tjänster fr.o.m. den 1 januari 2006.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör ankomma på regeringen att ge erforderliga uppdrag åt myndigheter och att tillskjuta medel inom ramen för utgiftsområdena för att förverkliga idén om en myndighetskontakt.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad användarvänlighet i myndigheternas IT-baserade information.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiativ bör tas för att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra IT-utvecklingen inom den offentliga sektorn och då också vara kopplat till webbaserade tjänster.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsättning av projektet med medborgarterminaler.

2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m):

15. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag för att förbättra möjligheterna för företag att använda modern informations- och kommunikationsteknik i kontakterna med myndigheter i enlighet vad som anförs i motionen (avsnitt 5.5.3).

2003/04:N329 av Maud Olofsson m.fl. (c):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att myndigheter skall ha samma svarstid som företagare.

2003/04:N346 av Maria Larsson m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta företagens kontakter med myndigheterna.

2003/04:N412 av Alf Svensson m.fl. (kd):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta företagens kontakter med myndigheter.